

TORONTÁI

POLITIKAI NAPILAP.

Felolós szerkesztő: Dr. Brayer Lajos.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybecskerek.

Zápolya-utca 1-ső szám.

nov. 2. nap szállítását illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Flitz Fer. Pál könyvnyomdája Nagybecskerek, Zápolya-utca 1. nov. 2. nap szállítását illető minden közlemény intézendő.

Telefon 21. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hónapra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el. Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével minden nap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 99. szám.

Szerda, április 29

A vármegye közállapotai.

Az alispán jelentése a tavaszi közgyűléshez. Nagybecskerek, április 29.

I.
Jankó Ágoston alispán terjedelmes jelentésben számol be a tavaszi közgyűlésnek a vármegye állapotáról, nevezetesebb eseményeiről mult év októberétől ez év április 15-ikéig terjedő időben.

A vármegye kitűnő alispánjának jelentése — mint mindenkor — a vármegye közállapotainak gondos és kiváló megfigyeléséről tanuskodik s látszik, hogy az alispán kezét állandóan rajt tartja a megyei közélet ütőstén,

A jelentésnek különösen nagyfontosságú része az, amely a kivándorlásra vonatkozik s amelyben olyan megfigyeléseket, adatokat és képeket nyújt a mi kivándorlásunkról, amelyek a megye határára is kiválóan hasznos tájékoztató és tanulságul szolgálhatnak.

Tekintettel arra, hogy az alispán jelentése a vármegye közéletének megvilágítását szolgálja, szükségesnek tartom kiemelni az egyszerű hivatalos jelentések sorából s az alábbiakban a nagyobb közlés előtt bő kivonatban ismertetni.

Az alispán a vármegye gazdasági állapotának ecsetelésével kezdi jelentését s konstatálja, hogy az időjárás vármegyénkben a mult év szeptember, október és november hó első felében rendkívül száraz volt s így az őszi vetések csak november második felében és december hóban bekezdettek eszékek után keltek ki. A tél általában véve enyhe volt és dacára annak, hogy a földet csak igen rövid ideig borította hó, az őszi vetések mégis szépen megerősödtek. A jelenlegi időjárás a vetésekre nézve kedvezőnek mondható. A vetésekre káros elemi csapások nem fordultak elő. A tavalyi buzatermés rendkívül rossz volt, úgy, hogy a vetések, egyrészt a gazdák már tavasszal kénytelenek voltak kiszántani, a megmaradt buzavetés pedig rendkívül kevés és igen rossz minőségű termést adott. Az árpa, zab és tengeri azonban a mult évben igen jó termést adott. Az idei termés kilátása eddig elé kielégítőnek mutatkozik. A szőlők állása felől még jelentést nem tehetek, miután a szőlők még nincsenek kitakarva.

1907. évi szeptember hó 1-től a mai napig a vármegye területén agrárszociálisztikus mozgalmak nem fordultak elő. Az idej aratási szerződések már megvannak kötve.

1907. évi szeptember hó 1-je óta alakult Tordán, Csöszteleken és Teremián tejszövetkezet. Tóban, Magyarszentmihályon és Bégaszentgyörgyön gazdakör; hitelszövetkezet pedig sehol sem alakult.

Ezután vázolja az alispán a vármegyei gazdasági egyesület működését, amely széleskörű, magyaránny és kiválóan hasznos volt.

A lefolyt időszakban előfordult események között legérdemesebb a fölemelésre a sztrájk és a kivándorlási mozgalom. Ezekről következőket jelenti az alispán:

a) Nagybecskerek városában a munkások részleges munkaszünetet és tüntető körmenetet tartottak, amely azonban minden rendzavarás nélkül folyt le. Ugyanott a Dungserszky-féle szőnyeggyár munkásainak egy része abban hagyta a munkát, azonban rövid idő alatt a mozgalom nyomtalanul megszűnt.

b) Több helyen s különösen a bánlakai járásban a mezei munkások majdnem teljesíthetetlen követelésekkel léptek fel és a munkabérek folytonos emelkedésével mindinkább nehezebbé vált a gazdák helyzete és a kivándorlás terjedésével több helyen cseléd és munkásiány is érezhető volt. Az elmúlt évben a rossz természéreményeken kívül, különösen az idegen munkások behozatalára irányult mozgalomnak tulajdonítható, hogy az aratási sztrájkok szervezése nem sikerült.

c) Jelenti továbbá, hogy az elmúlt évben a kivándorlási mozgalom szintén nem szünetelt.

Most azonban, hogy az Amerikába való kivándorlás, mert főképen erről lehet csak szó, úgy a kivándorlási biztosok intézményének beszüntetése, valamint az amerikai Egyesült-Államokban jelentkező nagy gazdasági és pénzügyi válság és a bevándorlás ellen ott nyilvánuló és mindinkább fokozódó ellentállás folytán, új stádiumba jutott, az eddigi kivándorlási mozgalommal az alispán bővebben foglalkozik és előadandó adataiba a multak tapasztalatait is befoglalja, hogy ezáltal a kivándorlási mozgalom eddigi fejlődésével együtt áttekinthető képet nyújtson.

És ez képezi a jelentésnek legfontosabb s legterjedelmesebb részét.

Magas nézőpontból, de az ügy minden részletét kitűnően megvilágító ismeretést nyújt a jelentés, úgy, hogy az alispánnak a kivándorlásra vonatkozó fejtegetése kiváló szociális tanulmány. Az alispán a kivándorlásra vonatkozó nagyérdemű fejtegetéseiben a következőket mondja:

Nálunk a kivándorlás nem régi; voltak ugyan már 10 év előtt is szórványosan esetek, de a kivándorlás tulajdonképpen 1903-ban kezdődött, amely időig mintegy 2650 személy ment ki Amerikába.

Tőlünk Torontálból nem a szükség üzi az embereket, mert hiszen az ugynevezett gazdag vármegyék közé tartozunk, ahol a kisgazdának és a munkásnépek anyagi helyzete jelentékenyen jobb, mint az ország északi vagy erdélyi részeiben. Ha valaki bejárja a vármegyét, azt fogja látni, hogy a falvak külsőleg is a nép bizonyos jólétéről tanuskodnak és sehol sem fogja találni azt a kiáltó szegénységet, amely Felső-Magyarország vagy Erdély egyes vármegyéiben olyan szomoruan ötlök szembe. Nálunk a vagyonszerzés vágya az, ami az embereket a kivándorlásra ösztönzi. Nem akarom azt állítani, hogy az utóbbi években tapasztalt gazdasági pangás, a szociális viszonyokkal való általános elégtelenség és némely lokális jellegű

bajok nem járulnak hozzá, de eddigi tapasztalataink azt igazolják, hogy a torontái kivándorlás legfőbb rugója a vagyonszerzés vágya.

Torontálmegyében sok a gazdag ember, a jómódu paraszt; az emberek itt nagy luxussal élnek, még a parasztok is; ez a szegényekben vágyakat költ. A kultúra fejlődésével különben is az igények növekednek, a nép nagyobb jólétet kíván, ehhez pedig pénz kell; hogy ezt mihamarább megszerezhesse, igyekszik tehát oda, ahol munkaerjét, tehetségét jobban megfizetik, ahol többet keres. Erre pedig a könnyű, gyors és olcsó közlekedés neki alkalmat nyújt.

Hogy ez így van, az a körülmény is igazolja, hogy nálunk nem a legszegényebb hanem a legműveltebb nép kezdte meg a kivándorlást: a németek. Ezek után indultak csak a magyarok, szerbek, tótok, románok.

Eleinte leginkább csak munkások mentek ki, hogy jobb kereset alapján vagyont szerezzenek. Később kezdtek a kisgazdák is kivándorolni, akik idehaza, amikor még olcsó volt a pénz, adósságra földet vásároltak. Mert nálunk az a szokás, hogy ha valakinek 5 holdra való megakarított pénze van, az bizonyára 10 holdat vesz. Az az adósság tehát, amelyet a haza küldött pénzzel törlesztettek, legnagyobb részt ilyen természetű.

Közbevetőleg meg kell jegyezni, hogy a kivándorlás ősztől tavaszig, tehát azon hónapokban, amidőn a mezei munka szünetel, mindig nagyobb volt, mint tavasszal és nyáron a mezei munka idejében. E tekintetben csak az 1907-ik évben van kivétel, amidőn a rossz termés miatt, éppen a nyári munkaidőben vándoroltak ki legtöbben.

A kivándorlás 1903-tól évről-évre fokozódott, 1907. évi decemberében azonban hirtelen megcsappant a kivándorlás és erősen szaporodott a visszavándorlók száma.

Ennek oka leginkább azok a rossz hírek, amelyek az amerikai gazdasági válságról érkeztek és amelyeket a visszavándorlók terjesztettek. A kivándorlók mind azzal mentek ki Amerikába, hogy amint egy bizonyos pénzüsszeget szereztek, visszajönnek. Igen kevés volt azoknak a száma, akik letelepülési szándékkal Kanadába mentek; ezeket leginkább már ottlevő rokonaik csalták oda. Nem igen szeretnek Kanadába menni, mert az a híre, hogy igen zord és hosszú a tele.

Legnagyobb részben az Egyesült-Államokba mennek; itt lehet a mi kivándorlóinknak mintegy 75%-a, míg Kanadában mintegy 15%, Délamerikában pedig 10% tartózkodik. Legnehezebb a sorsuk azoknak, akik Braziliába jutottak, mert ott nagyon kizsákmányolják őket és sokan azért nem jöhetnek haza, mert az utiköltséget sem bírják megkeresni. Kanadából pedig a nagy távolság miatt nem

Mindenki használja ki a kedvező alkalmat, a meddig a készlet tart.

Füi öltönyök 4 K.-tól kezdve

Füi felöltő 8 " " "

a legfinomabb kivitelig, mind feltűnően olcsó.

Női- és leány-raglan és felső kabát 5 koronától kezdve

Uri- és leány-kimono és gallér . . 8 " " "

a legfinomabb kivitelig, mind feltűnően olcsó.

Uri öltönyök 15 K.-tól kezdve

Uri felöltő 15 " " "

Telefon 141.

KOVÁCS GEDEON

angol szabó-műhely.

Telefon 141.

igen jönnek haza és mert többen letelepülnek.

A kivándorlók, különösen az Egyesült Államokban, nem igen foglalkoznak mezői munkával, hanem leginkább gyárakban és bányákban dolgoznak. Még az iparosok sem igen kapnak szaktávógó munkát, kivéve a borélyokat, akiknek igen jó keresetük van.

Leginkább a németek boldogulnak, mert ezek a legkitartóbb és legértelmesebb munkások; ezek küldik haza a legtöbb pénzt.

Különösen keresik a nőket, akik mint cselédek igen jó sorsban vannak. Az a szolgáló, aki itthon alig tudott egy rántást keverni, odakünn 25-30 dollár fizetéssel szakácsnénak lesz alkalmazva. Sajnos, sokan elzülkenek, mert erkölcsük rovására igen busás kereset nyílik nekik a nagy munkástelepeken.

A kivándorlók közül a legtöbben küldenek haza pénzt, hogy mennyit küldtek már haza, azt megállapítani igen nehéz. Amint azonban a megejtett puhatólások alapján hozzávetőleg felbecsülni lehet, az 1903. év óta hazaküldött és hazahozott összeg kitesz körülbelül 12 millió kor.-t.

Ezen összegnek mintegy 1/2-ed része adósságok törlesztésére, 1/3-od része ingatlanok vásárlására fordított, a többi pedig takarékpénztárakban van elhelyezve.

Az adósságok között első helyen szerepelnek azok a kölcsönök, amelyeket a kivándorlók az utazás költségeire vettek fel, azután a részben hitelre vásárolt ingatlanokon levő terhek.

A kivándorlók földvásárlása a vármegyében jelentéktelen és leginkább a rendes ingatlan forgalom keretei között marad; az utóbbi évek alatt a vármegyében történtek ugyan földparcellázások, de ezekből a földekből amerikai pénzzel egy holdat sem vettek.

Vármegyénk gazdasági életében a kivándorlásnak, jölehet 10 esztendő alatt közel 100.000 ember vándorolt ki, közvetlen eszrevehető hatása legfeljebb a cseléd-szükségben mutatkozik, de ez is csak a belső cselédekre vonatkozik, mert gazdasági cselédekben a hiány nem feltűnő.

Hogy a munkabérek az utóbbi években a napszám-munkánál átlag 35%-al, a szakmánya-munkánál pedig 10%-al emelkedtek, ezt nem a kivándorlás, hanem a szociális munkásmozgalmak okozták. Sok munkaerő hiányzik ugyan a vármegyéből, de igen sokat pótolnak gazdáink azáltal, hogy aratógépeket és tengeri munkáló gépeket szereztek be. Igaz, hogy ez a gazdálkodás belterjességének rovására esik, de azt mondhatjuk, hogy a mostani viszonyok között a vármegye területén mezőgazdasági munkásokban hiány nincs.

Nálunk az amerikai pénznek a földárak emelkedésére még ez ideig befolyása nem volt, mert amint előbb említettem, amerikai pénzen aránylag igen kevés földet vásároltak.

A földárak a legutóbbi 5 esztendőben vármegyénkben is átlag 40%-al emelkedtek, de ennek az az oka, hogy az utóbbi években olcsó lévén a pénz, a jó termések és magas gabnaárak mellett a parasztok sok földet vásároltak. Különben is a mi parasztunk pénzfőlélegét szereti földbe tenni, ami annál is inkább érthető, mert az a mai viszonyok mellett is meghezozza a rendes kamatját.

Ami a hatóságoknak a kivándorlás irányában való magatartását illeti, e tekintetben az eljárás a tapasztalataink szerint módosul.

Eleinte, amikor még az volt az általános felfogás, hogy aki Amerikába megy, az a hazára nézve elveszett és hogy kivándorlóikkal amerikai munkásügynökök valóságos emberkereskedést űznek, lehetőleg megakadályoztuk a kivándorlást, nehézségeket gördítettünk az utlevél elnyerése elé. Később azonban, amidőn meggyőződünk róla, hogy kivándorlók olyan munkahelyekre mennek, ahol biztos munkát és jó keresetet találnak, amidőn már a tömeges pénzküldemények is igazolták ama szándékukat, hogy visszajöjjenek, eljárásunk a jóakaratu passzivitássá alakult.

Szigoruan megtartattak a kivándorlásról szóló törvénynek rendelkezései, üldöztettek és szigoruan büntették a kivándorlói ügynököket, de indokolatlanul senki sem akadályoztatott meg abban, hogy munkajerejének célszerűbb értékesítése és vagyonszerzés végett Amerikába menjen.

Vármegyei tisztviselők gyűlése.

— április 29.

A Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének választmánya tegnapelőtt Pestvármegye székházában rendkívül érdekes népes ülést tartott, amelyen megjelentek Mikecz Dezső (Szabolcs), Perényi Kálmán (Esztergom), Issekutz Aurél (Krássószörény), Lovassy Andor (Torda-Aranyos), Óshgyi József (Moson), Szűts Jenő (Fejér), Jankó Agoston (Torontál), Benkő Albert (Jász-Nagy-Kun-Szolnok) alispánok; Lukács Géza főjegyző (Gömör) és Ferdinánd Gyula főjegyző (Abauj), dr. Vinczehid Ernő megyei főjegyző, dr. Mihálovics Ödön árvaszéki elnök (Torontál), továbbá a veszprémi, zalai, pozsonyi, baranyai, szebeni, nagytküllői, soproni, bihari, nógrádi, pestmegyei, zempléni, krassói stb. vármegyék választmányi tagjai, szám szerint mintegy százán.

Az ülésen Fazekas Agoston pestmegyei alispán elnököl. Előadóként marosújvári Horvath József orsz. képviselő, egyesületi titkár szerepelt. A választmány, mely egyuttal a gyakorlati közigazgatási szakvizsga és a státuszrendezés érdekében követendő eljárásra nézve tanácskozott, Issekutz Aurél, Ivánka Pál és mások felszólalása után elhatározta, hogy a két nagyfontosságú kérdést rendkívüli közgyűlésen fogja tárgyalni, mihelyt a rendszeres javaslatok a két tárgyra nézve elkészülnek. Elhatározta továbbá a választmány, hogy az ideoi rendes közgyűlést folyó évi május 30-án tartja meg.

A választmányi ülés legérdekesebb pontja az az átirat volt, melyet a sopronmegyei tisztikar intézett az országos egyesülethez, amelyben a soproni tisztviselők tiltakoznak a gyakorlati közigazgatási szakvizsga ellen és fájdalmasan emlékeznek meg, hogy a vármegyék államosítása már végleg lekerült a napirendről és azt kívánják, hogy a státuszrendezést a veszendőbe ment államosításért kárpótlásul kell a vármegyei tisztviselőknek követelniük, mert a vármegyei tisztikar legtöbb tagja csak azért lépett vármegyei szolgálatba, mivel állandóan az államosítás reményével kecsegtették. A soproni tisztikar az átirata általános megütözést keltett az egyesület választmányában és nehogy egy pillanatig is cfofolat nélkül maradjon, Fazekas alispán indítványára a választmány nyomban határozatilag utasította vissza a sopronvármegyei tisztikar átiratának ezt a részét, amelyet a következőképen indokolt meg:

Mi, valamennyien szeretettel, ragaszkodással, ősi tradícióhoz hű, lelkes odaadással léptünk a vármegye szolgálatába és aki csak az államosítás reményében lépett törvényhatósági szolgálatba, az nem vér a mi vértünköl, az valóban pályátévesztett egzisztencia. A Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének választmánya ezért kénytelen a leghatározottabban visszautasítani a soproni átirat azon kívánságát, hogy a státuszrendezés az elmaradt államosításért mintegy kárpótlásul követeltesék, mert az országos egyesület az államosítást nemcsak hogy soha sem kérte és sohasem kívánta, de az ősi vármegyéhez való szeretetéből és ragaszkodásából kifolyólag az államosítási kísérleteket mindig ellenezte és kárhóztatta.

Az egyesület elnöksége által megállapított nagyterjedelmű határozati javaslatot a választ-

mány egyhangu lelkedéssel elfogadta és Nagy Márton bihari főszolgabíró indítványára elhatározta, hogy azt külön levonatban közli az összes vármegyei és járási tisztviselőkkel és Andrassy Gyula gróf belügyminiszterrel. A rendkívül érdekes ülés után, melyen 40 vármegyei tisztikara volt képviselve, társasbéd volt a Vadásztúrt szállóban.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap regeli 6 1/2 ó-tól kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 6 1/2 óráig délután; ugyanazon napokon este 5-től 7-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap déiben gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva minden nap d. u. 5 órától este 10 óráig, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10 óráig.

A városi főgimnázium szertárai nyitva minden vasárnap délelőtt 11 órától 12-ig.

Május 4. Megyei áll. vál. ülése.

Május 6. Számonkérő tisztizsék.

Május 6. A jegyző-egylet közgyűlése.

Május 7. Jegyzői nyugdíj vál. ülése.

Május 7. Tavaszi közgyűlés.

Május 11. Közig. biz. ülés.

— **Tanácsülés.** A városi tanács dr. Perics Zoltán polgármester előklete alatt, ma délelőtt ülést tartott, amelyben folyó ügyek nyertek elintézését.

— **Bányai Jakab kitüntetés.** Budapesti levelezők jelenti: Hétfőn adta át a Magyar Tudományos Akadémia elnöke az összlés alkalmával a Wodianer-féle 1000 koronás jutalommal kitüntetett néptanítóknak ünnepélyesen a jutalmat következő szavak kíséretében:

Ünnepet ül ma a Magyar Tudományos Akadémia. Ritka ünnep ez, ünnepel a néptanítók legjobbjával együtt, a hazafiság és felvilágosodás ünnepe ez. Annál nagyobb az örömrünk, mert ma itt a hazai közművelődés szolgálatában, az akadémikusok a néptanítókkal találkoznak. Néhai báró Wodianer Albert kegyeletos intencióinak értelmében a M. T. A. évenként két nind-n tekintében kiváló néptanítót tüntetett ki 1000-1000 koronával. Az Akadémia az összes mérvadó tényezők meghallgatása után a jutalmazásra legméltóbbnak Bányai Jakab nagybecskereki állami elemi iskolai igazgatót és Vidor János legyeltóti róm. kath. tanítót tartja, miért is fűvözli a kitüntetett tanfériakat a tudományok csarnokában és atnyújtja nekik a jól megérdemelt jutalmakat.

Berzering elnök szavára az ünnepeltek meghatottan válaszoltak. Az elnök szavait, valamint a kitüntetett tanfériak választát az akadémikusok és a nagyszámu hallgatóság zajosan megéljenezték. Az akadémikusok egyenkint siettek az első padban helyet foglaló tanfériakhoz, hogy azokat fűvözöljék.

— **A kórházi bizottság ülése.** A nagybecskereki kórházi bizottság folyó évi május hó 2-án délelőtt fél 11 órakor a vármegyeházán ülést tart. Az ülés tárgysorozata: 1. Az 1907. évi gazdasági jelentés. 2. Az 1909. évi kórházi költségvetés. 3. Jelentés a foganatosított selejtezésről. 4. Dr. Fischer Regina kérvénye élelmezési díjak kiutalása tárgyában. 5. Ápolók és szolgák kérelme az élelmezési díj felemelése tárgyában. 6. Felszabadult ápolónői szobák berendezése. 7. Élelmezési szerződés megnyitása. 8. Netán még beérkező ügyek.

— **Uj gör. kel. szerb tanító.** A nagybecskereki gör. kel. szerb hitközség, tegnapi közgyűlésén Szubits Pétert választotta meg a megűresedett tanítói állásra.

— **Megdicsért csendőrök.** A szegedi II. sz. csendőrkerületi parancsnokság, Nagybecskerek város területén kifejtett ügybuzgó, hasznos és eredményes tevékenységükért Ardelean György csendőr, címz. űrsvezetőt és Németh Lajos csendőrt, nyilvánosan megdicsérte.

— **Uj vasut a délvídeken.** A kereskedelemügyi miniszter Rotschild Lajos, Gelb János és Klein Sándor budapesti lakosoknak az államvasutak Karánsebes állomásától Ruzs, Ohabica, Delinyest, Apadia, Valeadény, Prebul és Szocsan községek határain át az építés alatt levő Oravica-Némethbógsán-resicabányai vasut Resicabánya állomásáig vezetendő vasutvonalra az előmunkálatra az engedélyt megadta.

NARTEN-FÉLE BIOSCOP.

MINDEN MÁSODIK NAP TELJESEN UJ MUSOR.

F. ÉVI MÁJUS HÓ 2-ÁN, SZOMBATON

HELYÁRAK: Páholy (5 személyre) 5 K.

30 fillér. — A délutáni 6 órai előadás

Számos látogatásért esedezik

ÓRAKOR

II. hely 60

csak a fél

magánmérn

— A csanádi főpásztor beiktatása. Ma érkezett a nagybecskereki róm. kath. plébániára a hivatalos értesítés, melyben Németh József főlsp. püspök és az egyházmegye apostoli kormányzója tudósítja a papságot, hogy dr. Csernoch János kinevezett csanádi püspök temesvári rezidenciájába e hó 24-én szerencsésen megérkezett és ünnepélyes felszenteltetése, valamint beiktatása napjával május hó 10-ét, amely napon az egyház szent József oltalmának ünnepét üli, tűzte ki. Ennek kapcsán az apostoli kormányzó meghívja a lelkészkedő papságot a installacionális ünnepségeken való részvételre s egyben elrendeli, hogy május 10-én, vasárnapon, az installáció és felszentelés napján az összes plébániai és szerzetes templomokban ünnepélyes isteni tisztelet tartassék és imák végeztessenek az új főpásztor szerencsés és hosszú kormányzatáért. A szentmisében az egyházmegye területén miséző összes papok a püspökért külön imát kötelesek végzeni. E rendelsehez hozzá van csatolva a püspöki felszentelés és beiktatás ünnepi sorrendje.

— Református egyházmegyei közgyűlés. A békésháti református egyházmegye — amelyhez Torontál is tartozik — folyó hó 30-án és a következő napokon tartja meg tavaszi közgyűlését Hódmezővásárhelyen.

— A fősorozás eredménye a központi járásban. A folyó hó 23-án kezdetét vett és 28-ig tartott fősorozás a központi járásban a következő eredménnyel fejeződött be: A fősorozáshoz mind a három korosztályból behívtak 1333 hadkötelest, ebből besoroztak 295-öt, visszahelyeztek 723-at és távolmaradt 315. A távolmaradottakból a községek kimutatásai szerint 142 Amerikában tartózkodik.

— A vöröskereszt köréből. A vöröskereszt-egylet nagyszentmiklósi fiókja Rittich Klementin elnöklete alatt f. hó 21-én tartotta az idei évi közgyűlést, a tagok élénk részvétele mellett. Dr. Kassovics Henrik, az egylet titkára szép beszéd keretében körvonalazta a fiókegylet lefolyt évi működését, amelyben kiemeli, hogy a lelkes elnök, Rittich Klementin ismét 52 új tagot gyűjtött, miáltal a létszám 151 tagra szaporodott, az egylet vagyon megaladja az ötezer koronát. Végül mélyen átértett fájdalommal jelentette meg, hogy Pacha István apátplébánosnak, elnöknek sok érdeme volt az egylet körül, Temesváron történt megválasztása következtében távozott és így az elnökségről lemondott. A közgyűlés a legnagyobb figyelemmel hallgatott évi jelentés után, Pacha István apátplébánosnak az elnöki székéről való távozását legnagyobb sajnálattal vette tudomásul és eddigi buzgó működéséért halás jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Továbbá a titkárnak és a pénztárnoknak: Müller Jánosnak önzetlen közreműködésükért szavazott köszönetet a közgyűlés. A betérjesztett zárszámadásokat a közgyűlés elfogadta és a felmentvényt megadta. Barakovics Kálmán megbízást nyert, hogy az allami elemi iskolai vizsgákon képviselje a vörös kereszt egyletet a 400 koronás alapítvány-levelel IV. bekezdése értelmében. A nyár folyamán az egylet egy nagyobb szabású népnepélyt fog rendezni. A rendezéssel közgyűlés a választmányt bízta meg. Az elnöki választás alkalmasabb időre halasztott el.

— A főigazgató dicsérete a gimnáziumnak. Dr. Szele Róbert tankerületi főigazgató tegnap este hagyta el városunkat, hogy szemléjét Panceván és szután Nagyikindán folytassa. Dr. Szele Róbert a főgimnáziumban szemléjét minden ágra kiterjesztette és mindenütt csakis a legpéldásabb rendet tapasztalta. Megelégedését bucsuzáskor Balácsi József főgimn. igazgatónak és a tanári karnak kifejezve, meleg szavai azzal zárta, hogy a magyar kultúra nevében megköszönte a tanári karnak e nemzetiséglakta vidéken kifejtett hazafias, áldásos működését.

— A melenczei új fürdőorvos. A dr. Pavlovics Lyubomir öngyilkossága folytán megüresedett oroszandai fürdőorvosi állást a melenczei gör. kel. szerb hitközség tegnap töltötte be. A választásnál dr. Sztaity János nagybecskereki orvost 42 szavazattal választották meg oroszandai fürdőorvosnak, dr. Kovácsévics Dusan oppovai és dr. Zamurovics Tima melenczei orvopsok ellen, akik együttvéve csak 27 szavazatot kaptak.

— Nyilvános köszönet. A nagybecskereki róm. kath. árvaháznak dr. Farkas Geiza ur 10 koronát adományozott, melyért e helyütt is köszönetet mond az árvaházegylet elnöksége.

Ugyancsak köszönetet mond az iskola-gyermekbarát egyesület elnöksége Janó Ágoston alispán urnak az egyesületnek adott 5 korona adományért.

— A szocialisták májusi ünnepélye. A nagybecskereki szocialdemokrata munkások, mint minden évben, úgy ezidén is megünnepelik május elsejét — a proletárok világünnepét. Ez alkalomból a szocialdemokrata párt tünnetű körmenetet rendez. A körmenet délután 1 órakor indul a „Három koronához” címzett vendéglőtől és a párttagok zárt sorokban zenező mellett a Németh, Aradaci, Hunyady- és Korona-utcákon át az erdőbe vonulnak, ahol ünnepi beszéddel, énekekkel, szavalatokkal és táncal egybekötött nagy májusi ünnepély lesz.

— Szabálytalanságok a gör. kel. szerb hitközségnél. A gör. kel. szerb hitközségnél a felfedezett szabálytalanságok ügyében a vizsgálatot erőlyesen folytatják. Dr. Létics György temesvári gör. kel. püspök tegnap este Straity György főesperes útján ismét táviratban fordult a hitközségi választmányhoz, hogy anyagi és erkölcsi felelőség mellett, a gondok ellen megindított vizsgálatot a legerélyesebben folytassa. Egyszerismint értesítette a választmányt, hogy az ügy teljes kiderítésére egy bizottságot nevezett ki. Amint értesülünk a bizottság, amely Bogdan Márk nagyikindai hitközségi elnökből és dr. Putnik Száva nagyikindai ügyvédből áll, mári megérkezett és munkáját azonnal megkezdette. Hasonlóképpen serényen folyik a munka a szerb takarékpénztárban is, ahol a gyűlések és rovarcsolások egymást követik.

— Az ingyenes elemi népoktatás. A pponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter, mint fővárosi levelezőnk jelenti, az egész elemi népoktatásra kiterjedő nagyszabású reform tervezetével foglalkozik. A miniszter ugyanis a népoktatást az egész vonalon ingyenesé akarja tenni. Ennek következménye az volna, hogy nem csupán az állami elemi népokiskolákban, de az egyes felekezetek és a községek által fenntartott iskolákban is teljesen megszűnne a tandíj fizetésének kötelezettsége, még pedig tekintet nélkül a szülők vagyoni viszonyaira. E probléma keresztülvitelének kérdése most még csak a tanulmányozás stádiumában van, megoldása attól függ, miképpen lehet az államra nehezedő újabb terhet fedezni, másrésztől, hogy az iskolafenntartók miképp kárpótolassanak a beiratási és tandíjak megszűnése által beálló bevételi kevesletért. Az ingyenes elemi oktatás a miniszter kedvenc eszméje és valószínű, hogy már az idei költségvetés tárgyalása alkalmával erről nyilatkozni is fog.

— A dánosi cigányok Nagybecskereken. A „Közbiztonság” című rendőri szaklap legutolsó száma a dánosi gyilkosság főtetteinek arcképeit közölte. Midőn Reitter Oszkár rendőrkapitány a lapot megtekintette, az arcképek között első pillantásra felismerte Surányi Ignác fővajda karakterisztikus képmását, amely kifejezett büntípusával még Lombrosznak is elég tanulságos anyagot szolgálhatna. Reitter kapitány a kép látára rögtön megemlékezett arról, hogy Surányi már két ízben is volt vendége a nagybecskereki rendőrségnek. Egy alkalommal ugyanis a rendőrök Muzslya táján találták 22 főből álló bandáját 3 kocsin, a kocsikban pedig 20 darab döglött csirkét, melyek mindanyjának nyaka ki volt csavarva. A rendőrség akkor széleskörű nyomozást indított, hogy honnét került a sok csirke a cigányokhoz, de károsult akkoriban nem jelentkezett. Egy másik alkalommal Surányit a csendőrség hozta a rendőrség udvarába. Akkor 7 kocsiából és 72 tagból állott az illusztris társaság. A kényszervendégek a rendőrség udvarán fűtöttek tanyát, ott vertek sátrat és ott tartózkodtak, mert az áriatombban annyi embernek helye nem volt. Két napi tartózkodás után pedig továbbítottak. A most folyó dánosi bűnpör alkalmából nem érdektelen ezeket az adatokat fölemlíteni.

— Bioskop. A Narten-féle hirneves bioskop szombat este kezdi meg előadásait a Gabonaterén felállított nagy helyiségében.

Színház.

* A mikádó. Az operette fénykorából való darabot tegnap is élvezettel hallgatta az a néhány színházlátogató, akinek izlését még nem rontotta el végképen a mostan divó műsor. A szereplőket nem hangolták le az üres padsorok s így ismét sikerült előadásról számolhatunk be. A Jum-Jum hálás szerepét annyi bájjal és szeretetreméltósággal ruházta fel Peterdi Etus, hogy a hallgatóság nyílt színen is zajos tapsokkal tüntette ki. Koko másik két gyámleánya Dulich Mariska és Haraszti Vilma nemcsak külsőleg volt hozzá teljesen hasonló, de énekük és játéuk is feltétlen dicséretet érdemel. Kadisha szerepében pompásan érvényesült Csanádi Irma csengő mezzoszopránja s a közönség ezuttal is szívesen tüntetett a derék fiatal énekesnő mellett. Polgár igazgató ezuttal lépett fel először s diszkrét humora mint Koko, nem tévesztette el hatását. A Kadishával énekeit szép duettet lelkesen megtapsolták. Remete Géza kacagató Mikádója, Gózon rokonszenves Nanki-Pooja, Kabos (Pooh Bati) sikerült maszkja és ötletes játéka feltétlen elismerésre tarthatnak számot. A darab kiállítása mintaszerű. —r.

TAVIRATOK.

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, április 29. (A „Torontál” eredeti távirata.) A husvétüi szünet után ma tartotta a képviselőház első ülését, amelyen az új ülészak megalakulási aktusa folyt le, azonkívül több interpelláció volt.

Az ülést Justh Gyula elnök nyitotta meg s jelen volt a kormány valamennyi tagja.

Az ülés megnyitása után az elnök konstataálja, hogy az új házszabályok értelmében az elnöki előterjesztések, indítványok és interpellációk felolvasása az ülés végén történik.

Ezután Hammersberg László jegyző felolvassa a harmadik ülészakot megnyitó királyi kéziratot.

Most következett az alelnökválasztás, amelynek eredménye szerint a harmadik ülészakra alelnököknek megválasztották:

Rakovszky Istvánt 132,

Návay Lajost 126 szavazattal.

Valaki Nagy Györgyre is adott be egy szavazatot, amit a Ház élénk derűtséggel fogad.

Jegyzőknek megválasztották a harmadik ülészakra Csizmazia Endrét, Hammersberg Lászlót, Rajk Aladárt, Szentkirályi Zoltánt, Thoroczkay Viktor grofot, Vertán Endrét, Zlinszky Istvánt, Henz Károlyt és Dudits Endrét.

Háznagy ismét Leszka Gyula lett.

Az elnök jelenti, hogy a választások eredményét hivatalosan közölni fogja a királylyal és a kormánnyal. Jelenti továbbá, hogy Béla Henrik mandátuma végleg igazoltatott, Samassa János kápolnai képviselő pedig lemondott mandátumáról. Az elnököt az utóbbinál felbatalmazza a Ház az új választás iránt való intézkedésre.

Wekerle Sándor miniszterelnök kér ezután szót s jelenti, hogy a házszabály-revizio miatt visszavont összes törvényjavaslatokat újból betérjeszti s kéri azoknak a megfelelő bizottságokhoz való utasítását.

Szász József kéri, amennyiben az adóreform javaslaton változtatások történtek, a javaslat újból nyomassék ki és osztassék szét.

Wekerle Sándor miniszterelnök kijelenti, hogy a javaslaton változtatás nem

ATON ES

ORAKOR A BUZATÉREN

II. hely 60 fillér, III. hely

csak a felárakat fizetik.

Narten

NAGY MEGNYITÓ ELŐADÁS

keretében mutatkozik be a hirneves NARTEN-FÉLE BIOSCOP, a legtekéletesebb vállalat,

amelyet eddig a kinematográfia terén alkotni képesek voltak.

történt, azonban a részletes tárgyalás során elfogad módosításokat.

Bozóky Árpád a balpárt nevében indítványt nyújt be, hogy az alelnöki fizetéseket a Ház törölje.

Maniu Gyula aziránt nyújt be indítványt, hogy az elnökségnek pártoskodása miatt bizalmatlanság fejeztessék ki.

Az indítványok fölött a holnapi ülés végén dönt a Ház.

Most fölolvassák az interpellációs könyvet, majd a holnapi ülés napirendjének megállapításánál Bozóky Árpád javasolja, hogy tűzze a Ház napirendre az igazságügyi bizottságnak a volt kormány vád alá helyezésére vonatkozó jelentését.

Az elnök ezt lehetetlennek mondja, miután a bizottságnak még nincs előadója.

Most következtek az interpellációk.

Nagy György Aehrenthal külügyminiszternek magyar politikusoknak külföldi szolgálatára vonatkozó ismeretes kijelentése ügyében interpellálja a miniszterelnököt.

Wekerle Sándor miniszterelnök azt válaszolja, hogy a külügyminiszter nem magyar politikusokról szolt s így ez a magyar parlamentet nem érinti.

Bozóky Árpád a volt kormány tisztviselőinek fizetése és végkielégítése dolgában, a nemzetiségi törvény végrehajtása ügyében és a horvátországi magyar iskolák miatt interpellál.

Bánffy Dezső báró a soproni német nyelvi határozat dolgában interpellálja a belügyminisztert s kérdi, hogy hajlandó-e a határozatot hatályon kívül helyezni.

Az interpellációkat kiadták az illetékes minisztereknek.

A miniszterelnök Bécsben.

Budapest, április 29. (A „Torontál” eredeti távirata.) Wekerle Sándor miniszterelnök ma délután 5 órakor Bécsbe utazik, hogy holnap résztvegyen ott a közös misztertanácsban, melyen résztvesz Sztérenyi József államtitkár is.

A közös költségvetés.

Budapest, április 29. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a holnapi közös misztertanács a közös költségvetéssel fog foglalkozni. Politikai körökben azt hiszik, hogy a tanácskozáson egyben sikerül a két kormányának a delegációk összehívása és a tisztifizetések dolgában megegyezésre jutni. Wekerle Sándor ez irányban két közvetítő javaslatot fog a tanácskozáson előterjeszteni.

A Polónyi-Lengyel-pör

Budapest, április 29. (A „Torontál” eredeti távirata.) A budapesti esküdtbíró-ság ma folytatta a Polónyi-Lengyel-féle pör tárgyalását. A tárgyalás elején még a partbérlet dolgával foglalkoztak, amelyben ismét kihallgatták Heltai Ferencet, aki ma is terhelő vallomást tett Polónyira. Kihallgatták továbbá Kempner Miklós szakértőt a Dunagőzhajózási társaság könyveiben bejegyzett s állítólag Polónyinak kifizetett 20.000 koronás tétel ügyében. Ezután a Polónyi által protegált Cséry-féle személtelep ügyére tértek át. Ebben kihallgatták Fischer Ignácot, a Cséry-telep régi tisztviselőjét, aki azonban semleges vallomást tett. A tárgyalás folyik.

Határidő-újság.

Budapest, április 29. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli záratkor a következő árakat jegyezték:

Buza (májusra 1908.)	23-10	—
Buza (októberre 1908.)	19-38	—
Rozs (októberre 1908.)	16-80	—
Zab (májusra 1908.)	14-24	—
Zab (okt. 1908.)	13-18	—
Tengeri (júlusra)	13-26	—
Tengeri (májusra)	13-04	—

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

VESE ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.
KELLEMES, KISSÉ SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTES, SZÉNSAVDUS,

RENKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.

ORVOSILAG AJÁNLVA.

ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógyógyomdra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemenedékház vezetőnői állásra ezennel pályázatot nyitok.

Muschong buziási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.
Képvisele Nagybecskereken WENER JÓZSEF ügynöksége által.
Kapható minden fűszerkereskedésben és vendéglőben.

Ház eladás.

A Torontálvármegyei Központi Hiteleszervezet

tulajdonát képező, a Gimnázium-utcában fekvő ugynevezett Maugsch-féle ház kedvező feltételek mellett eladó.

Venni szándékozók a nevezett szervezetnél nyerhetnek értesítést.

286-17.9

HIRDETÉSEK

FELVÉTEK A

„TORONTÁL”

KIADÓHIVATALÁBAN.

406/1908. sz.

418-22

Pályázati hirdetés.

Klári községben üresedésbe jött állandó menedékház vezetőnői állásra ezennel pályázatot nyitok.

Javadalmazása: 480 kor. fizetés, szabad lakás, 6 kbm. tűzifa s dajkatartásra 96 korona. Felhivatnak pályázni öhajtok, hogy szabályszerűen felszerelt kervényüket hozzam f. évi május hó 20-ig nyújtsák be.

A választás folyó évi május hó 21-én fog megejteni.

Klári, 1908. évi április hó 27.

Szabados Károly,
elnök.

Keresek jó irasu, ügyes, szerbül tudó

végrehajtót

azonnali belépésre.

Évi fizetése 800 korona némi mellékjövedelemmel. Alkalmasság esetén megválasztása valószínű.

Grandjean Géza csemtai jegyző.

413-3.2

ALMÁSY ÉS SZEPESY

könyv-, zenemű- és papirkereskedése NAGYBECSKEREK.

Telefon 22.

Telefon 22.

Ajánlunk antiquarice, de teljesen új állapotban:

- Graza: „A magyar szabadságharc története”, 5 kötet, diszkiadás, 70 korona helyett 55 korona.
- Jókai Mór összes művei, milleniumi diszkiadás, 100 kötet, 500 korona helyett 350 korona.
- Szalay-Baróti: „A magyar nemzet története”, diszkiadás, 4 kötet, 60 korona helyett 48 korona.
- Kisfaludy Sándor munkái, diszkiadás, 8 kötet, 30 korona helyett 24 korona.
- Vörösmarty összes művei, 6 kötet, 24 korona helyett 15 korona.
- Vörösmarty lyrai költeményei, 3 korona helyett 1 korona 80 fillér.
- Deák Ferenc: „Levelek”, 10 korona 40 helyett 8 korona.
- „Gondolatok” 11 korona 20 fillér helyett 9 korona.
- Tóth Kálmán összes költeményei 2 kötetben, 16 korona helyett 12 korona.
- Magyar Regényírók képes kiadása diszkiadásban, kötetenként 5 korona helyett 3 korona.

AZ „IDEÁL” IRÓGÉP

torontálmegyei vezérképviselősege.

229-x 15